

ELŐSZÓ

Az erdészeti író feladata csak a népszerűsítés lehet.

/Fekete Lajos erdészprofesszor, 1880./

Az egyes szakmák múltjának bemutatásában fontos szerep vár művelőinek magánszorgalmából végzett tevékenységére, hiszen az ipar, a gazdasági élet történetével foglalkozó hivatásos kutatók kis száma ezt az ismertetést csak korlátozott terjedelemben és főleg elkésve valósíthatják meg. Ez a közismert valóság érvényes az erdészet- és faipartörténet önkéntes munkatársaira is, kik az idők folyamán többnyire „hobby”-ként foglalkoztak - és foglalkoznak ma is - *erdőtörténettel* (egy meghatározott terület erdeinek a különböző korokban végbement kiterjedésének, összetételének és változásainak ismertetésével), vagy a gyűjtőfogalomként használt *erdészettörténettel*. A Magyar értelmező kéziszótár /Bp., 1972./ az *erdészet* címszónak két magyarázatot ad, és érti alatta: 1. „Az erdők élővilágának gondozásával és hasznosításával foglalkozó termelési ág”-at. 2. „Erdőgazdasági üzem”-et. Az Erdészeti-Vadászati-Faipari Lexikon /Bp., 1961./ pedig hármat, mely szerint az *erdészet* népgazdasági termelési ág, tudományág és üzemjellegű önelszámoló egység. (→ Erdészeti irodalmunk kezdete címet is.) Ennek tárgya már nemcsak az erdő, hanem az az emberi tevékenység is, mely az erdő kitermelésén, művelésén, rendezésén kívül annak őrzésére, igazgatására, valamint a jogtörténettel és tudománytörténettel kapcsolatos teendőkre is kiterjed.

Ide, a műkedvelő erdészet- és faipartörténészek közé sorolom magamat is, ki három évtizedes szak- és szótárírói tevékenységemre támaszkodva - többnyire társtalanul, egy belső kötelezettségnek engedve, a „magad uram!”- elvet alkalmazva -, a hasznos és főleg időben megírt szakkönyv fontosságát felismerve, többnek tartom és tartottam az elfogadható fogyatékokkal létrejött munkát, mint a bírálók-fanyalgók nem létező, tévedésmentes „alkotásait”.

Elálllok a Kárpátok ívének délkeleti szöglete belső oldalán levő erdős vidék - melyet a köznyelv *Székelyföldnek* nevez - erdészet- és faipartörténete megírásának szükségességét igazoló bizonyítástól. Felemlítem azonban azt, hogy a hetvenes években *Dr. Dumitru Ivănescu* erdőmérnök, majd *Constantin G. Giurescu* történész adtak ki átfogó, önálló erdészet- és faipartörténetet. Arra az igazságra is célszerű hivatkozni, hogy minden egyes szakma jó örökségét napjaink művelői is meg kell ismerjék, hogy azt ápolhassák és tovább folytathassák.

E sorok írója annak tudatában is van, hogy már *Oroszhegyi Mihály*, zetelaki poéta is ismerte az erdészeti-faipari szakirodalom termékeinek lassú kelendősé-

gét, mikor az 1656-ban megjelent „A’ Fenyő fának hasznos voltáról, és a’ Sendely tsinálónknak kellemetes és hasznos munkájokról való História”-ját az alábbi versszakkal megtoldotta:

„Jó akaró Uram hát ez könyvet meg vedd
Ha az szép újságra vagyon ugyan kedved,
Ha által olvasod tudom meg szereted,
Hasznát Fenyőfának meg mutatya néked.”

Annak az erdészet- és faipartörténetnek pedig, melyet a *Dr. ing. D. Ivănescu* által megszerkesztett módon, vagyis erdészeti-faipari tankönyvként, elsősorban a szakmai alpműveltséggel rendelkező olvasó számára állítanék össze, hazai viszonylatban kis olvasóközönsége lenne. Ezért láttam kivezető útnak azt, hogy tallózza azok munkáiból, kik elsősorban a nagyközönség számára írtak a Maros, az Olt és a két Küküllő forrásvidékeink államosítás előtti erdészeteről és faiparáról; továbbá: felelevenítve a szakma dokumentumainak érdekesebb részleteit is, melyek egyben a kutatott terület gazdasági történetének részei, közérthetően, olvasmányos stílusban, sajátos formába öntve ismertessem mindazt, amit a jelzett tárgykörből *mindnyájunknak* érdemes és illik tudni. Mindezzel egyidőben az utókor kegyeletét is leróhatom azok előtt, kik erdőszeretettüket igazolva írásaikkal hozzájárultak a szóban forgó vidék erdőségeinek fennmaradásához, helyes használatához.

Szólnom kell a továbbiakban arról a formai hiányosságról, mely abból adódik, hogy az egyes fejezetekben tárgyalt témák nincsenek az erdészeti oktatásban alkalmazott sorrend szerint rendezve - vagyis pl. az erdei fákról későbbem emlékeztem meg, mint az erdészeti szállítóberendezésekről -, és a könyvet alkotó 65 fejezet közötti laza kapcsolatról. Az előbbi a könyv szerkezetének természetes velejárója, az utóbbi jellege pedig előnyére is válhat. Ismeretes ugyanis az olvasónak az a szokása, hogy a szakkönyvekbe csak beleolvasni szeret. Ezt a kívánságát viszont „arcképcsarnok”-unk felépítése, fejezeteinek önállósága és rövidege lehetővé teszik. A könyv végén levő részletes név- és tárgymutató pedig a témák összefogását, nyomon követését nagyban elősegíti.

A bőseges idézet eszközzel élve, munkám egy szép- és szakirodalmi szöveggyűjtemény jellegét öleli fel, melyből nem hiányzik az egykori publicisztikára jellemző, az olvasó eseményéhségének kielégítését szolgáló hírlapi anyag sem. Ezért is, az idézetek sokasága nemhogy nehézkességet jelentene, hanem ellenkezőleg, vonzóvá, olvasmányossá teszik a könyvet, mert a megjelenített szöveg - reprezentatív szép-, köz- vagy szakíróknak sokszor az eszmei áramlatokban tájékoztató, irányt mutató gondolatai -, az olvasó érdeklődését fel kell, hogy keltsék.

Kiknek a látószögén keresztül ismerjük meg a vizsgált terület emberének és az ott elterülő erdő évszázados viszonyát? Melyek a könyv jellegét leginkább meghatározó fejezetek? Mindazok helyet kaptak-e a munkában, kik az idők folyamán - vagy napjainkban - írásaikkal hatással voltak a kutatott vidék erdő-

gazdálkodására és faiparára, annak erdészeti-faipari kultúrájának kifejlődésére, illetve hozzájárultak az államosítás előtti események megismeréséhez.

És hány további kérdést tehet még fel az olvasó, ki a könyv segítségével akar megismerkedni a jelzett vidék 1578-1948 közötti időszakának fontosabb erdészeti-faipari történéseivel, a valóságot tükröző dokumentumaival!

A kérdések egy részére az olvasó a könyv első belelapozása alkalmával már feleletet kaphat. Szükséges azonban hangoztatnom azt is, hogy, mint minden történelmi jellegű *tudománynépszerűsítő kiskönyv* esetében, ezt a munkát is a teljességre való törekvés nélkül állították össze, azzal a rejtett célkitűzéssel, hogy az olvasó érdeklődését felkeltve az erdészeti- és faipartörténet kérdései, eseményei iránt - a közösséghez való tartozásból fakadó kíváncsiságnak is eleget téve - figyelme a szövegbe beépített forrásanyag alaposabb megismerésére fog irányulni.

Adva van háromszázhetven évnyi korszak (kezdeté az erdészeti irodalmunk megszületését jelző 1578-as év), a hozzávetőlegesen meghatározott kutatási terület és a cél: értelmezett szöveg segítségével megismerkedni olyan erdészeti-faipari eseményekkel és adatokkal, melyek a nagyközönség érdeklődésére is igényt tarthatnak, miáltal az olvasó az évszázados ember-erdő viszonyba is betekinthez. Az alkalmazott módszerről pedig még annyit: a felhasznált anyagnak (a kiválasztott írók erdészeti-faipari szempontból legjellemzőbb írásainak) időrendi sorrendbe történő bemutatása azért is mutatkozott célszerűnek, mert ezáltal az olvasóban az idő állandó múlásának érzése keletkezhet. Ennek elérése, tudatosítása pedig lényeges szempont, mert a kutatott területen az évszázados ember-erdő kapcsolatban az előbbi mindig időhátránnyal küzdött. Ez pedig abban nyilvánult meg, hogy a kutatott terület lakossága és annak mindenkori kormányzata az erdővel kapcsolatos teendői során a lényegest - vagyis a feladatokat - mindig elkésve valósították meg. Később létesültek az erdő termékeinek értékesítését lehetővé tevő utak és vasutak, később fejlődtek ki a piacot jelentő helybeli városok, megkésve tették lehetővé a marosi tutajozás biztonságos feltételeit, kellő időre nem fejeződött be a közbirtokosságok megszervezése sem, elkésve és szerény mértékben létesült a késztermékeket előállító céhek és majd az ún. *tulajdonképpeni faipar* stb. Mindezeknek betudhatóan „*az erdő*” hivatásának teljes mértékben nem is tudott eleget tenni, a szűkös megélhetés és a jólét közötti űrt nem mindig tudta kitölteni, itthontartó ereje sokszor csak lappangott, erőteljesen nem érvényesült.

„Az erdészeti író feladata csak a népszerűsítés lehet.” E sort a Nagyajtáról elszármazott Fekete család polihisztor tagja, *Fekete Lajos* erdészprofesszor 1880-ban írta le. A jelmondat érvényessége azóta sem csökkent: az erdészeti-faipari kultúra terjesztése, a kutatott területen megvalósult egykori szakmai létesítmények felelevenítése - melyekről *Orbán Balázs*, *Kozma Ferenc*, *Benedek Elek*, *Vitos Mózes*, *Kemény János* és sokan mások elismerőleg írtak - ma is szükséges. A szolgálati feladataikon túlmenően, az írás fegyverével is az erdő és ezáltal a szülőföld szeretetére nevelő, erdőakadémiát végző, egykori erd-

szekről, erdőmérnökökről; a szépirodalomtól, a sajtó munkásaitól nyert szellemi támogatásról való megemlékezés napjaink erdészeti szakírójának is feladata.

A vázolt néhány célkitűzésen kívül munkám segítséget ígér az erdőgazdálkodás törekvéseinek megvalósításán fáradozó mai erdészeknek is azáltal, hogy a nagyközönség soraiban az érdeklődést és a rokonszenvet tevékenységük iránt felkeltheti.

A szerző mielőtt az olvasó kezébe adná munkáját, néhány keresetlen szóval *Tarisznyás Márton*ra emlékezik, ki annyi megértéssel karolta fel törekvését: megismerni és megismertetni a jelzett terület népe és erdeje évszázados kapcsolatát, bemutatni mindezt egy vázlatos történeti áttekintésben, mely kiindulópontja lehetne a vizsgált terület valamennyi szakmai kérdésére kiterjedő, az eseményeket napjainkig követő, részletesebb erdészeti- és faipartörténeti kutatásnak. Ennek elvégzése, az eredményeknek írásba foglalása és a kötet megjelentetése azonban már egy munkacsoport feladata lenne, és több időt igényelne.

Marosvásárhely, 1986. január hó

A szerző